

Oana Valeria Chelaru

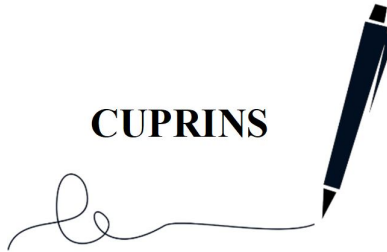
BACALAUREAT

Personaje literare

- ✓ Fișe și modele de caracterizări
- ✓ Teorie, scheme și eseuri

CUPRINS

I. Personajul literar. Definiții, clasificări

- I.1. Definiții
- I.2. Clasificări
  - I.2.1. Cum recunoști tipul de personaj
  - I.2.2. La ce întrebări să te gândești când analizezi un personaj
  - I.2.3. Formulări utile pentru analiză
  - I.2.4. Harta mentală pentru personajul principal
  - I.2.5. Harta mentală pentru relația dintre personaje

II. Basmul cult – Ion Creangă, „Povestea lui Harap-Alb” (1877)

- II.1. Caracterizarea personajului Harap-Alb
- II.2. Schema mentală pentru personajul Harap-Alb
- II.3. Caracterizarea personajului Spân
- II.4. Relația dintre personaje: Harap-Alb și Spân
- II.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Harap-Alb și Spân

III. Nuvela istorică – Costache Negruzzi, „Alexandru Lăpușneanul” (1840)

- III.1. Caracterizarea personajului Alexandru Lăpușneanul
- III.2. Schema mentală pentru personajul Alexandru Lăpușneanul
- III.3. Caracterizarea personajului Doamna Ruxanda
- III.4. Relația dintre personaje: Alexandru Lăpușneanul și Doamna Ruxanda
- III.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Alexandru Lăpușneanul și Doamna Ruxanda

IV. Nuvela realistă, psihologică – Ioan Slavici, „Moara cu noroc” (1881)

- IV.1. Caracterizarea personajului Ghiță
- IV.2. Schema mentală pentru personajul Ghiță
- IV.3. Caracterizarea personajului Lică Sămădăul
- IV.4. Relația dintre personaje: Ghiță și Lică Sămădăul
- IV.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ghiță și Lică Sămădăul

V. Romanul realist, obiectiv, interbelic – Liviu Rebreanu, „Ion” (1920)

- V.1. Caracterizarea personajului Ion
- V.2. Schema mentală pentru personajul Ion
- V.3. Caracterizarea personajului Ana
- V.4. Relația dintre personaje: Ion și Ana
- V.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ion și Ana

VI. Romanul subiectiv, de analiză psihologică, interbelic, modern – Camil Petrescu, „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” (1930)

- VI.1. Caracterizarea personajului Ștefan Gheorghidiu
- VI.2. Schema mentală pentru personajul Ștefan Gheorghidiu
- VI.3. Caracterizarea personajului Ela
- VI.4. Relația dintre personaje: Ștefan Gheorghidiu și Ela Gheorghidiu

VI.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ștefan Gheorghidiu și Ela Gheorghidiu

VII. Romanul realist, balzacian, interbelic – George Călinescu, „Enigma Otiliei” (1938)

VII.1. Caracterizarea personajului Otilia Mărculescu

VII.2. Schema mentală pentru personajul Otilia Mărculescu

VII.3. Caracterizarea personajului Felix Sima

VII.4. Relația dintre personaje: Otilia Mărculescu și Felix Sima

VII.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Otilia Mărculescu și Felix Sima

VIII. Romanul tradițional, interbelic – Mihail Sadoveanu, „Baltagul” (1930)

VIII.1. Caracterizarea personajului Vitoria Lipan

VIII.2. Schema mentală pentru personajul Vitoria Lipan

VIII.3. Caracterizarea personajului Gheorghită

VIII.4. Relația dintre personaje: Vitoria Lipan și Gheorghită

VIII.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Vitoria Lipan și Gheorghită

IX. Comedia – I.L. Caragiale, „O scrisoare pierdută” (1884)

IX.1. Caracterizarea personajului Ștefan Tipătescu

IX.2. Schema mentală pentru personajul Ștefan Tipătescu

IX.3. Caracterizarea personajului Nae Cațavencu

IX.4. Relația dintre personaje: Ștefan Tipătescu și Nae Cațavencu

IX.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ștefan Tipătescu și Nae Cațavencu

X. Romanul postbelic – Marin Preda, „Moromeții” (1955, 1967)

X.1. Caracterizarea personajului Ilie Moromete

X.2. Schema mentală pentru personajul Ilie Moromete

X.3. Caracterizarea personajului Catrina

X.4. Relația dintre personaje: Ilie Moromete și Catrina

X.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ilie Moromete și Catrina

XI. Teatrul postbelic – Marin Sorescu, „Iona” (1968)

XI.1. Caracterizarea personajului Iona

XI.2. Schema mentală pentru personajul Ion

XII. Roman publicat după 1980 – Ioan Groșan, „O sută de ani de zile la porțile Orientului”

XII.1. Caracterizarea personajului Sima-Vodă cel Bătrân

XII.2. Schema mentală pentru personajul Sima-Vodă cel Bătrân

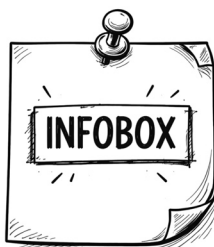
IX. Comedia

I.L. Caragiale

„O scrisoare pierdută” (1884)

IX.1. Caracterizarea personajului Ștefan Tipătescu

1. Cum să recunoști tipul de personaj:

Tip	Principal – prezent în toate acțiunile: Ștefan Tipătescu realizează toate acțiunile și concentrează interesul dramaturgului.
Realist	Tipătescu are trăsături puternice, în contrast cu alte personaje, mai ales cu Nae Cațavencu, și ilustrează tipologia junelui-prim.
Rotund	Tipătescu este înfățișat în evoluție, ca un îndrăgostit sincer, dar și ca un om politic influent și important.
Real	Ștefan Tipătescu este personaj real, inteligent, cult, sincer în sentimentele sale, dar impulsiv și corupt.
Pozitiv	Depășește simpla încadrare pozitiv-negativ, prin complexitatea caracterului care îl individualizează.

2. La ce întrebări să te gândești când analizezi un personaj:

- Este principal sau secundar? Pozitiv sau negativ?
- În ce curent se poate încadra?
- Care este rolul în operă?
- La ce persoană se realizează narațiunea?
- Ce spun celelalte personaje despre el? Dar naratorul?
- Ce trăsătură dominantă are?
- Ce evenimente subliniază trăsătura dominantă?
- Cum se comportă în momente-cheie?
- Se schimbă pe parcursul operei? Evoluează sau e static?
- Ce idei transmite prin comportamentul său?

Fișa de caracterizare a personajului Ștefan Tipătescu

Nume personaj	Ștefan Tipătescu
Statut social	Prefectul județului, necăsătorit, reprezentantul puterii locale
Statut moral	Inteligent, instruit, manierat, vorbește corect, tipul junelui-prim
Statut psihologic	Impulsiv, coleric, îndrăgostit sincer, oscilează între rațiune și sentiment
Tip de personaj	Principal, rotund, realist
Trăsături fizice	Nu apar.
Trăsături morale	Inteligent, cultivat, manierat, vorbește corect, impulsiv, coleric, imoral

Modalități de caracterizare

Directă:

– Dramaturg:

- „ȘTEFAN TIPĂTESCU, prefectul județului”
- „TIPĂTESCU, puțin agitat, se plimbă cu «Răcnetul Carpaților» în mână; e în haine de odaie”
- „TIPĂTESCU (terminând de citit o frază din jurnal): «... Rușine pentru orașul nostru să tremure în fața unui om!... Rușine pentru guvernul vitreg, care dă unul din cele mai frumoase județe ale României pradă în ghearele unui vampir!...» (indignat)”
- „TIPĂTESCU (cu pălăria și haina de oraș vine din stânga, e surprins la vederea lui Zaharia): Neica Zaharia! Cum se poate? Ai ieșit înainte de dejun? Ce e?”
- (Tipătescu fierbe)
- „TIPĂTESCU (de abia stăpânindu-și emoția): A cui? a cui, nene Zahario?”
- „TIPĂTESCU (turburat rău): Nu se poate, nu se poate!”
- (privește lung pe Tipătescu, care e în culmea agitației)
- „TIPĂTESCU (primblându-se înfuriat): Nu se poate! O să-i rup oasele mizerabilului!... Nu se poate!”
- „TIPĂTESCU (același joc): Mizerabilul!”
- „TIPĂTESCU (turbat): Îl împușc! îi dau foc! trebuie să mi-l aducă aici numaidecât, viu ori mort, cu scrisoarea. (se răpede în fund) Ghiță! Ghiță! Să vie polițaiul!”
- „TIPĂTESCU (fierbând mereu): Nu te teme, nene Zahario, deseară d. Cațavencu nu o să fie la întrunire, o să fie în altă parte — la păstrare.”
- „TIPĂTESCU (a apărut în dreapta cu aerul încruntat și pumnii încleștați, a stat în ușă, a mers apoi liniștit la ușa din fund, măsurând din ochi pe Cațavencu, și s-a oprit în fund un moment; aparte): Ține-mă, Doamne!”

– Personaje:

- „PRISTANDA: Dumneata sugi sângele poporului!... Aoleu!”
- „PRISTANDA: Știți! Cum să nu știți, coane Fănică, să trăiți! tocma' dumneavoastră să nu știți!”
- „PRISTANDA: De-o pildă, conul Fănică: moșia moșie, funcția funcție, coana Joița, coana Joița: trai, neneaco, cu banii lui Trahanache... (luandu-și seama) babachii...”

Schema sintetică pentru personajul Ștefan Tipătescu

1. Contextul apariției operei

- Comedie de moravuri politice, reprezentată în 1884, inspirată de farsa electorală din 1883.
- Satirizează moravurile politice ale societății românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea.
- Tema: viața politică provincială, conflictul dintre grupările politice în lupta pentru un loc de deputat.

2. Statutul personajului

Statut social

- Personaj principal; prefectul județului – funcție indicată de autor în lista „Persoanelor”.
- Reprezentant al puterii locale, foarte influent și respectat (sau temut).
- Parte din „triumghiul puterii” locale: Tipătescu – Zoe – Trahanache.

Statut moral

- Inteligent, instruit, manierat; vorbește corect și nu face greșeli de limbaj.
- Totuși imoral în plan privat: are o relație adulterină cu Zoe, soția prietenului său Trahanache.
- Manifestă abuz de putere (șantaj, intimidare, arestări abuzive).

Statut psihologic

- Impulsiv, coleric, ușor iritabil („E iute! N-are cumpăt”).
- Îndrăgostit sincer, gata de sacrificii pentru Zoe („Să fugim împreună...”).
- Oscilează între sentiment și rațiunea politică; cedează presiunilor emoționale.

3. Trăsături ilustrate prin două scene comentate

a) Impulsivitatea – scenă ilustrativă: confruntarea cu Cațavencu

- Tipătescu reacționează violent când e șantajat cu scrisoarea.
- Îl amenință pe Cațavencu cu bastonul și ordonă arestarea lui – un abuz clar de putere.
- Replica lui Trahanache îl definește direct: „E iute! N-are cumpăt”.
- Trăsătura relevă caracterul coleric, autoritar, dar și lipsa de maturitate politică.

b) Slăbiciunea în fața lui Zoe – scenă: cedarea candidaturii lui Cațavencu

- Deși la început refuză categoric susținerea lui Cațavencu, cedează „de dragul Zorii”.
- Replica-cheie: „Dacă vrei tu... fie!... Domnule Cațavencu, ești candidatul Zorii... și al meu!”
- Arată conflictul psihologic al personajului între sentiment și puterea politică.
- Evidențiază trăsătura dominantă: slăbiciunea afectivă și dependența de Zoe.

4. Două elemente de structură/compoziție relevante pentru caracterizarea personajului

a) Conflictul

- Conflict principal: lupta pentru puterea politică dintre gruparea aflată la putere (Tipătescu–Zoe–Trahanache) și opoziția condusă de Cațavencu. → Tipătescu este liderul autoritar care apără cu orice preț controlul politic al județului.
- Conflict secundar: suspiciunile lui Farfuridi–Brânzovenescu față de prefect. → Relevă instabilitatea vieții politice și presiunea asupra lui Tipătescu.

Model constitutiv la caracterizarea:

- Descrierea instituțională, activitate politică, dar și momentele lor de difuziune efectivă (dependență de Zee)

ii) Modelul la caracterizarea:

Obiectiv:

- Tematicile centrale: „profesul politic” → E. Dronci social
- Caracteristici ale activității „E. Dronci” (Tobiasche)

Subiectiv:

- Caracteristici activității politice: activitate socială, logică → E. individualism și E. diferențiere de activitate politică (Dronci)

- Comportamentul activității politice: activitate socială, logică → E. individualism și E. diferențiere de activitate politică (Dronci)

iii) Modelul la caracterizarea:

- Activitate socială → activitate socială
- Activitate socială → activitate socială

iv) Modelul la caracterizarea:

- Tipologia activității politice: activitate socială, logică → E. individualism și E. diferențiere de activitate politică (Dronci)

- Caracteristici ale activității politice: activitate socială, logică → E. individualism și E. diferențiere de activitate politică (Dronci)

- Caracteristici ale activității politice: activitate socială, logică → E. individualism și E. diferențiere de activitate politică (Dronci)

v) Modelul la caracterizarea:

- Caracteristici ale activității politice: activitate socială, logică → E. individualism și E. diferențiere de activitate politică (Dronci)

Conținut complet doar în varianta tipărită.

Particularități de construcție a unui personaj – Ștefan Tipătescu (repere)

Contextul apariției

Comedia „O scrisoare pierdută”, reprezentată pe scenă în 1884 și inspirată din farsa electorală din anul 1883, este o comedie de moravuri, în care sunt satirizate aspecte ale societății contemporane auto-rului într-o manieră care se apropie de tehnicile teatrului modern.

Precizarea statutului social, psihologic, moral al personajului ales

Ștefan Tipătescu este unul din personajele principale ale comediei de moravuri politice „O scrisoare pierdută”, de I.L. Caragiale. Este prefectul județului, dar întruchiează, în același timp, tipul donjuanului/al junelui-prim.

Statutul social al personajului este prezentat direct de dramaturg în lista cu **Persoanele** de la începutul piesei, în care îi prezintă funcția și statutul social: „prefectul județului”. Este unul dintre oamenii importanți din județ, invidiat și criticat de adversarii politici.

Din punct de vedere moral, Tipătescu este un bărbat tânăr și prezentabil, inteligent, dar imoral, fiindcă întreține relații amoroase cu Zoe, soția prietenului de familie, Zaharia Trahanache. Tipătescu aparține tipului politic, dar, spre deosebire de alte personaje din piesă, este un om instruit, care vorbește corect, fără greșeli gramaticale, iar imoralitatea lui se manifestă în planul vieții de familie.

Sub aspect psihologic, Tipătescu este un om impulsiv, dar un îndrăgostit sincer, care nu ezită să-i propună femeii iubite să fugă împreună, fără să țină cont de prejudecăți și scandaluri.

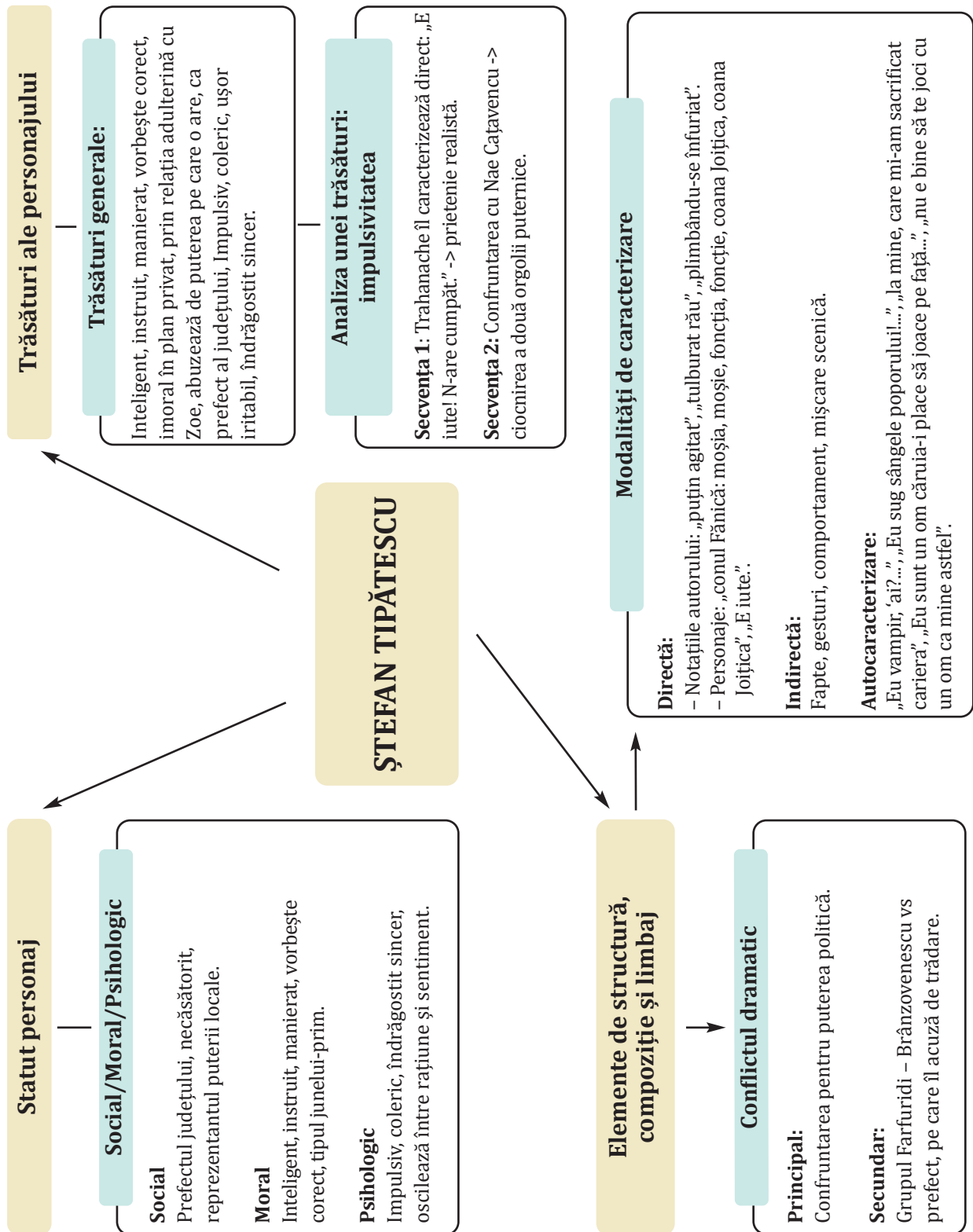
Evidențierea unei trăsături ale personajului ales, prin două scene/secvențe comentate

Ștefan Tipătescu, june prim, donjuan, dar și politician abil, este unul dintre personajele principale ale piesei. Principala lui trăsătură de caracter este impulsivitatea, observație făcută direct de Trahanache: „E iute! N-are cumpăt. Aminteri bun băiat, deștept, cu carte, dar iute, nu face pentru un prefect”. În fond, Tipătescu, de dragul unei femei, sacrifică o carieră promițătoare la București, așa cum remarcă același Trahanache: „Credeți d-voastră că ar fi rămas el prefect aici și nu s-ar fi dus director la București, dacă nu stăruiam eu și Joițica...și la drept vorbind, Joițica a stăruit mai mult...” și are momente când subliniază, față de Farfuridi și Brânzovenescu, sacrificiul făcut: „cum să nu mă iuțesc, onorabile? Dum-neavoastră veniți la mine acasă, la mine, care mi-am sacrificat cariera și am rămas la dvs. ca să vă organizez partidul”.

Orgolios, prefectul nu acceptă să fie șantajat și amenințat cu bastonul pe Cațavencu, deși încalcă legea, poruncind polițaiului să-l aresteze și să-i scoțoască toată casa. În confruntarea dintre el și Cațavencu privind susținerea candidaturii avocatului, Tipătescu este caracterul slab, pentru că cedează, până la urmă, de dragul lui Zoe: „În sfârșit, dacă vrei tu... fie!... Întâmplă-se orice s-ar întâmpla... Domnule Cațavencu, ești candidatul Zoii, ești candidatul lui nenea Zaharia... prin urmare și al meu!... Poimâine ești deputat!...” Înainte de această cedare, însă, prefectul demonstrează autoritatea de necontestat pe care o are în județul pe care îl conduce ca pe propria moșie, propunând lui Cațavencu, în schimbul scrisorii, alte funcții importante precum: un loc în Comitetul permanent, avocat al statului, primar, postul de episcop al bisericii Sfântul Nicolae, ba chiar și o moșie.

**Conținut complet
doar în varianta
tipărită.**

IX.2. Schema mentală pentru personajul Ștefan Tipătescu

Particularități de construcție a unui personaj – Ștefan Tipătescu (eseu)

Contextul apariției

Comedia „O scrisoare pierdută”, reprezentată pe scenă în 1884 și inspirată din farsa electorală din anul 1883, este o comedie de moravuri, în care sunt satirizate aspecte ale societății contemporane auto-rului într-o manieră care se apropie de tehnicile teatrului modern.

Tema comediei o reprezintă satirizarea vieții social-politice dintr-un oraș de provincie în circumstanțele tensionate ale alegerii unui deputat, eveniment care antrenează într-un fel sau altul energiile și capacitățile celor angajați în lupta electorală.

Precizarea statutului social, psihologic, moral al personajului ales

Ștefan Tipătescu este unul din personajele principale ale comediei de moravuri politice „O scrisoare pierdută”, de I.L. Caragiale. Este prefectul județului, dar întruchipează, în același timp, tipul donjuanului/al junelui-prim.

Statutul social al personajului este prezentat direct de dramaturg în lista cu **Persoanele** de la începutul piesei, în care îi prezintă funcția și statutul social: „prefectul județului”. Este unul dintre oamenii importanți din județ, invidiat și criticat de adversarii politici. Din punct de vedere moral, Tipătescu este un bărbat tânăr și prezentabil, inteligent, dar imoral, fiindcă întreține relații amoroase cu Zoe, soția prietenului de familie, Zaharia Trahanache. Tipătescu aparține tipului politic, dar, spre deosebire de alte personaje din piesă, este un om instruit, care vorbește corect, fără greșeli gramaticale, iar imoralitatea lui se manifestă în planul vieții de familie. Stâlp al puterii locale, alături de Trahanache, cu care e prieten pe baza multor interese comune, cei doi alcătuiesc un triumf conjugal împreună cu Zoe, soția adulterină, fapt ce le consolidează relația politică. Soțul „încornorat” observă această situație cu naivitate: „Pentru mine, să vie cineva să bănuiască pe Joița ori pe amicul Fănică, totuna e... E un om cu care nu trăiesc de ieri, de alaltăieri, trăiesc de opt ani, o jumătate de an după ce m-am însurat a doua oară. De opt ani trăim împreună ca frații, și niciun minut n-am găsit la omul acesta măcar atâta rău.” Sub aspect psihologic, Tipătescu este un om impulsiv, dar un îndrăgostit sincer, care nu ezită să-i propună femeii iubite să fugă împreună, fără să țină cont de prejudecăți și scandaluri.

Evidențierea unei trăsături a personajului ales, prin două scene/secvențe comentate

Ștefan Tipătescu, june-prim, donjuan, dar și politician abil, este unul dintre personajele principale ale piesei. Principala lui trăsătură de caracter este impulsivitatea, observație făcută direct de Trahanache: „E iute! N-are cumpăt. Aminteri bun băiat, deștept, cu carte, dar iute, nu face pentru un prefect.” În fond, Tipătescu, de dragul unei femei, sacrifică o carieră promițătoare la București, așa cum remarcă același Trahanache: „Credeți d-voastră că ar fi rămas el prefect aici și nu s-ar fi dus director la București, dacă nu stăruiam eu și Joița... și la drept vorbind, Joița a stăruit mai mult...” și are momente când subliniază, față de Farfuridi și Brânzovenescu, sacrificiul făcut: „cum sa nu mă iuțesc, onorabile? Dumneavoastră veniți la mine acasă, la mine, care mi-am sacrificat cariera și am rămas la dvs. ca să vă organizez partidul”.

Orgolios, prefectul nu acceptă să fie șantajat și amenințat cu bastonul pe Cațavencu, deși încalcă legea, poruncind polițaiului să-l aresteze și să-i scotocească toată casa. În confruntarea dintre el și Cațavencu privind susținerea candidaturii avocatului, Tipătescu este personajul slab, pentru că cedează, până la

... de la începutul cărții. În acest sens, este important să se menționeze că...

... în ceea ce privește...

... este important să se menționeze...

... în ceea ce privește...

... este important să se menționeze...

... în ceea ce privește...

... este important să se menționeze...

Conținut complet doar în varianta tipărită.